

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Hallituksen esitysluonnos tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Diaarinumero: VN/25987/2023

Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto kiittää mahdollisuudesta lausua tartuntatautilainsäädännön kokonaisuudistuksesta.

Liitto pitää uudistusta lähtökohtaisesti tarpeellisena. Covid-19-pandemia osoitti, että tartuntatautien torjuntaan liittyvän sääntelyn on oltava selkeää, ennakoitavaa ja eri epidemiologisiin tilanteisiin soveltuvaa. Samalla uudistuksessa on tärkeää varmistaa, että sääntely huomioi asianmukaisesti pk-yritysten toimintaedellytykset, elinkeinovapauden sekä yritystoiminnan jatkuvuuden poikkeustilanteissa.

- 1 Sääntelyn ennakoitavuus ja oikeasuhtaisuus

Liitto pitää välttämättömänä, että elinkeinotoimintaan kohdistuvien rajoitusten käyttökynnys, perusteet ja soveltamiskriteerit määritellään laissa riittävän täsmällisesti. Ennakoitava sääntelyympäristö on keskeinen edellytys yritysten toiminnan suunnittelulle myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Rajoitustoimien tulee perustua ajantasaiseen epidemiologiseen tietoon, olla välttämättömiä ja oikeasuhtaisia tavoiteltuun tartuntatautien torjuntavaikutukseen nähden sekä olla kestoaltaan rajattuja. Toimenpiteiden kohdentaminen tulee toteuttaa mahdollisimman täsmällisesti, ja lievempien toimenpiteiden ensisijaisuus suhteessa laajempiin rajoituksiin tulee kirjata lainsäädäntöön selkeästi. Tämä vastaa myös perustuslain 18 §:n turvatun elinkeinovapauden asettamia vaatimuksia suhteellisuudelle.

2 Yritysvaikutukset ja toiminnan jatkuvuus

Covid-19-pandemia osoitti konkreettisesti, että nopeat toimintaympäristömuutokset ja epävarmuus voivat aiheuttaa pk-yrityksille huomattavia taloudellisia vaikutuksia myös silloin, kun toimintaa ei sulkemispäätöksellä kokonaan rajoiteta. Asiakasvirtojen väheneminen, muuttuneet käyttäytymismallit ja operatiivisen toiminnan sopeutustarpeet aiheuttavat kustannuksia, joita ei tule jättää yritysvaikutusten arvioinnin ulkopuolelle.

Liitto korostaa, että yritysvaikutusten arviointi tulee sisällyttää kiinteäksi osaksi rajoituspäätösten valmistelua. Yrityksille on annettava riittävästi aikaa sopeutua muutoksiin, ja viranomaispäätösten on oltava ennakoitavia myös käytännön toteutuksen näkökulmasta. Hallituksen esitysluonnoksessa tähän ulottuvuuteen tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

3 Korvausmekanismien selkeys

Liitto pitää tärkeänä, että lainsäädäntöön sisältyy selkeä ja ennakoitava kehys viranomaistoimenpiteistä yrityksille aiheutuvien taloudellisten haittojen kompensoimiseksi. Korvausjärjestelmien toimivuus on keskeinen kysymys erityisesti pk-yritysten näkökulmasta, joilla ei ole suuria resursseja äkillisten menetysten kattamiseen omista varoistaan.

Korvausperusteiden, -menettelyjen ja korvauskelpoisten vahinkojen määrittelyn tulee olla riittävän täsmällisiä, jotta yritykset voivat arvioida oikeudellisen asemansa etukäteen. Epäselvyydet

korvausjärjestelmässä heikentävät sääntelyn ennakoitavuutta ja voivat estää yritysten asianmukaisen varautumisen.

4 Hallinnollinen taakka ja sääntelyn käytännön toteutettavuus

Terveystuoteala koostuu pääosin pienistä ja keskisuurista yrityksistä, joiden hallinnolliset resurssit ovat rajalliset. Sääntelyn ja mahdollisten velvoitteiden on oltava käytännössä toteuttamiskelpoisia myös tällaisessa toimintaympäristössä.

Liitto kiinnittää huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Lakiin perustuvien velvoitteiden tulee olla yksiselitteisiä ja ymmärrettäviä.

Viranomaisten antamien ohjeiden ja tulkintojen on oltava valtakunnallisesti yhdenmukaisia.

Hallinnollinen taakka tulee pitää kohtuullisena suhteessa tavoiteltuun tartuntatautisuojaan tasoon.

Yrityksille suunnatun viranomaistiedottamisen on oltava ajantasaista ja helposti saavutettavaa.

Covid-19-pandemian aikana yritykset joutuivat seuraamaan samanaikaisesti useiden eri viranomaisten ohjeita, jotka saattoivat olla keskenään osin ristiriitaisia tai tulkinnanvaraisia. Tämä lisäsi toimijoiden epävarmuutta ja hallinnollista kuormitusta tavalla, joka ei ollut tarkoituksenmukaista. Jatkossa viranomaisviestinnän selkeyteen ja käytännön ohjeistuksen yhdenmukaisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Liitto pitää tärkeänä, että mahdolliset työelämään ja palvelutoimintaan liittyvät terveysturvallisuusratkaisut ovat oikeasuhtaisia, selkeästi ohjeistettuja ja käytännössä toteuttamiskelpoisia myös pk-yritysten näkökulmasta.

5 Hyvinvoinnin edistäminen osana yhteiskunnan kriisinkestävyyttä

Liitto pitää perusteltuna, että yhteiskunnallisessa varautumisessa huomioidaan myös väestön yleinen terveys ja toimintakyky. Terveystuotealan yritykset kohtaavat arjessaan kuluttajia, jotka aktiivisesti ylläpitävät omaa hyvinvointiaan. Ennaltaehkäisevä näkökulma, terveelliset elämäntavat, ravitsemus ja yleinen toimintakyky, on osa laajempaa terveyspolitiikkaa ja yhteiskunnan

kriisinkestävyyttä. Liitto toivoo, että tämä näkökulma otetaan asianmukaisesti huomioon uudistuksen laajemmassa kehyksessä.

Yhteenveto: Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto pitää tärkeänä, että tartuntatautilainsäädännön uudistuksessa:

- huomioidaan elinkeinovapaus ja yritystoiminnan jatkuvuus oikeasuhtaisella sääntelyllä
- arvioidaan yritysvaikutukset osana päätöksentekoa systemaattisesti
- määritellään korvausmekanismit riittävän täsmällisesti ja ennakoitavasti
- pidetään hallinnollinen taakka pk-yritysten kannalta kohtuullisena

Liitto suhtautuu uudistukseen rakentavasti ja on valmis osallistumaan jatkovalmisteluun asiantuntijatahona.

Helsingissä 3. toukokuuta 2026

Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto

Mika Rönkkö

toiminnanjohtaja

Rönkkö Mauno
Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto